

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
Козелецького районного суду Чернігівської області

04.09.2024

м. Чернігів, 2024

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 04.09.2024 групою національного превентивного механізму (далі - НПМ) здійснили відвідування Козелецького районного суду Чернігівської області (далі – Суд) у складі:

Жмака Ірина Миколаївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Гавриль Олена Анатоліївна, представник громадської організації.

Місцезнаходження Суду: вул. Свято-Преображенська, 7, сел. Козелець, Чернігівський р-н., Чернігівська обл., 17001.

Керівництво Суду:

Іванюк Тарас Іванович, голова Суду;

Бацук Віта Миколаївна, керівник апарату Суду.

З боку керівництва Суду перешкод при відвідуванні установи не було. Керівник апарату Суду сприяв роботі групи НПМ.

Штатна чисельність працівників Суду – 31, з них суддів – 6, (1 суддя направлений у відрядження для здійснення правосуддя до іншого суду).

Відповідно до статті 22 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Козелецький районний суд Чернігівської області є судом першої інстанції та здійснює правосуддя у порядку, встановленому законом. Суд розглядає цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом.

Суд розміщується в двоповерховій будівлі з 1996 року на умовах оренди нерухомого майна, що належить територіальній громаді (фото 1). Загальна площа, яку займає Суд - 1105,1 м².

Для потрапляння до приміщення Суду облаштовано два входи – центральний та службовий.

На вході до Суду є вивіска із зазначенням повної назви Суду (фото 2). Для зручності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення на центральному вході передбачена кнопка виклику працівника Суду з відповідною позначкою (фото 3).

У приміщенні Суду встановлено інформаційні стенди з наявною інформацією про графік прийому громадян, телефони гарячих ліній Державної судової адміністрації України, надання безоплатної правової допомоги, правила та обов'язки учасників судових процесів, тощо (фото 4).

Для здійснення правосуддя у Суді обладнано чотири зали судових засідань, дві з яких використовуються для слухання кримінальних справ (перша зала площею 28,7 м², друга – 73,2 м²). Усі зали розміщені на другому поверсі.

Зали судових засідань для розгляду кримінальних справ облаштовані стаціонарною кабіною для підсудних (засуджених) із металу та захисного скла, необхідною комп'ютерною технікою, меблями, кондиціонером, суцільно загартованими вікнами (фото 5). Є можливість проведення судового засідання у режимі відео конференції.

Для підтримки громадського порядку у суді, запобігання проявам неповаги до суду та припиненні таких проявів, охорону приміщення й іншого майна суду, забезпечення захисту суддів, працівників апарату суду та безпеці учасників судового процесу при вході чергують працівники територіального управління Служби судової охорони у Чернігівській області. На центральному вході проводиться реєстрація відвідувачів та перевірка документів.

Попереднє відвідування Суду групою НПМ здійснювалось 22.09.2021, за його результатами Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Чернігівській області та керівництву Суду надавались наступні рекомендації щодо усунення виявлених недоліків та порушень:

- вжити заходів щодо обладнання приміщення Суду у відповідності до вимог Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН В.2.2-26:2010) в тому числі необхідною кількістю камер для підсудних (засуджених) відповідно до встановлених вимог, кімнатою для роботи адвоката з підсудним (засудженим), а також вимог Державних будівельних норм України В.2.2-40:2018 «Будинки і споруди. Інклюзивність будівель і споруд для маломобільних груп населення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН В.2.2-40:2018), для забезпечення прав осіб з інвалідністю;

- забезпечити приміщення Суду охороною;

- розглянути питання щодо визначення відповідальної особи за надання домедичної допомоги, а також виклик екстреної (швидкої) медичної допомоги та її відповідну підготовку, забезпечити Суд медичною аптечкою для надання невідкладної домедичної допомоги;

- вжити додаткових заходів щодо протидії та поширенню коронавірусної інфекції COVID-19.

Надані рекомендації в основному залишились невиконаними.

У відповідь Територіальним управлінням Державної судової адміністрації України в Чернігівській області у листі від 28.10.2021 № 01-15/1714/21-вих повідомлено про неможливість вжиття належних заходів для усунення виявлених порушень, зокрема облаштування приміщень Суду у відповідності до ДБН В.2.2-26:2010 та ДБН В.2.2-40:2018 через конструктивні особливості будівлі та відсутність фінансових можливостей для переобладнання приміщень в орендованій будівлі Суду.

Разом з тим, з 20.07.2023 забезпечено взяття Суду під охорону Територіальним управлінням Служби судової охорони у Чернігівській області та вжито заходів щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби. Проведення навчання відповідальних осіб з питань надання домедичної

допомоги.

Скарги від підсудних (засуджених) осіб на умови тримання та неналежне поводження на адресу Суду з часу останнього відвідування НПМ не надходило. Фактів заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті підсудних (засуджених) не встановлено.

В день відвідування у Суді не перебували підсудні (засуджені).

II. Факти, виявлені під час відвідування

Порушення права на захист від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. Вимогами п. 6.5.2. ДБН В.2.2-26:2010 передбачено, що у будівлі суду повинно бути три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ.

Ураховуючи, що у Суді наявні дві зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, відповідно до зазначених вимог, має бути облаштовано шість камер для тримання підсудних (засуджених).

Натомість у Суді наявна лише одна камера для тримання підсудних (засуджених). Це не дає можливості роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, яким заборонено спілкування між собою. Ця камера потребує ремонту (фото 6,7,8).

2. У порушення вимог 6.5.1. ДБН В.2.2-26:2010 у Суді відсутні приміщення для конвою. Натомість, в одній кімнаті наявне відгороджене металевими ґратами місце для підсудних, друга половина призначена для конвою.

3. У порушення вимог п. 20 Мінімальних стандартів поводження з в'язнями, п. 22.5 Європейських пенітенціарних правил обвинувачені, підсудні (засуджені) обмежені у доступі до чистої питної води, оскільки ємності для води та посуд для її вживання в камері відсутні.

4. У порушення вимог пункту 9.9. ДБН В.2.2-26:2010 будівля Суду не обладнана спеціальним санвузлом для осіб, які примусово тримаються, підсудних/засуджених, таке санітарне приміщення є загальним для усіх осіб (відвідувачів та працівників суду, охорони).

Порушення права на справедливий суд (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України в частині відсутності конфіденційності у відносинах між підсудним та його адвокатом).

5. У порушення вимог ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України, п. 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010 у приміщенні Суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможливило реалізацію їх права на захист.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Отже, проведення зустрічі адвоката із утримуваними особами у приватному порядку є необхідним для їх захисту від неналежного поводження.

Порушення права життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

6. У порушення вимоги п. 13 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція) в приміщенні Суду не забезпечено ізольований маршрут конвоювання підсудних (засуджених), із конвойного приміщення до залів судових засідань конвоювання здійснюється загальними сходами та коридорами, відкритими для сторонніх осіб. Зазначене призводить до порушення права на безпеку як відвідувачів, працівників суду, так і підсудних (засуджених), а також підвищує ризики потрапляння та передачу заборонених предметів в приміщеннях Суду.

7. У Суді не дотримано вимог пункту 14 Інструкції, зокрема відсутні бокс або огорожена стоянка для спеціального автотранспорту біля приміщення Суду. Спеціальний конвойний транспорт здійснює посадку (висадку) обвинувачених (підсудних), засуджених з задньої сторони входу до Суду (фото 9).

8. Тимчасове укриття у Суді не облаштовано, що є порушенням Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579. Окрім цього, працівники та відвідувачі наражають себе на небезпеку під час оповіщення сигналу повітряної тривоги продовжуючи перебувати у приміщенні Суду; судові засідання переривається у разі оголошення сигналу повітряної тривоги за бажанням учасників процесу.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (статті 21 Конституції України; статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

9. У порушення п. 6.3.3 ДБН 2.2- 40:2018 доступ маломобільним групам населення та підсудним (засудженим), що пересуваються на кріслах колісних до

залів судових засідань та інших приміщень Суду на другий поверх є фактично неможливим через відсутність ліфту або іншого підйомного механізму.

10. У порушення вимог п. 11.5 ДБН 2.2- 40:2018 відсутній санітарний вузол для маломобільних груп населення та людей з обмеженими можливостями.

11. У Суді недотримані вимоги п.п. 6.1.4., 8.4.2. ДБН В.2.2-40:2018 оскільки приміщення Суду не облаштовані контрастним кольоровим маркуванням у відповідних місцях, а саме пороги по всій довжині та інших перепадів висот. Крім того, на сходах всередині будівлі немає застережних тактильних смуг по ширині проходу (плити з конусоподібними випуклостями) або контрастного кольорового маркування та позначення для вільного орієнтування, пересування, всередині об'єкта (фото 10).

III. Рекомендації

1. Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України у Чернігівській області:

1.1. Забезпечити кількість камер для підсудних (засуджених) виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ.

1.2. Забезпечити наявність ізольованого маршруту конвоювання підсудних (засуджених) від камери до залів судових засідань для розгляду кримінальних справ.

1.3. Облаштувати найпростіше укриття для безпеки працівників та відвідувачів Суду.

1.4. Облаштувати бокс або загороджену стоянку для заїзду спеціального конвойного автомобіля.

1.5. Створити для маломобільних груп населення, що пересуваються на кріслах колісних, відповідних умов доступу для залів судових засідань на другому поверсі та вжити заходів щодо облаштування санітарного вузла для користування маломобільними групами населення.

2. Козелецькому районному суду Чернігівської області:

1.1. Обладнати у приміщенні Суду кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими).

1.2. Забезпечити доступ підсудних (засуджених) до чистої питної води.

1.3. Облаштувати контрастним кольоровим маркуванням приміщення Суду, згідно вимог ДБН В.2.2-40:2018.

До звіту додаються: фотофікація на 5 арк..

**Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого**

Ірина ЖМАКА

Фотознімки отримані за результатами відвідування

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

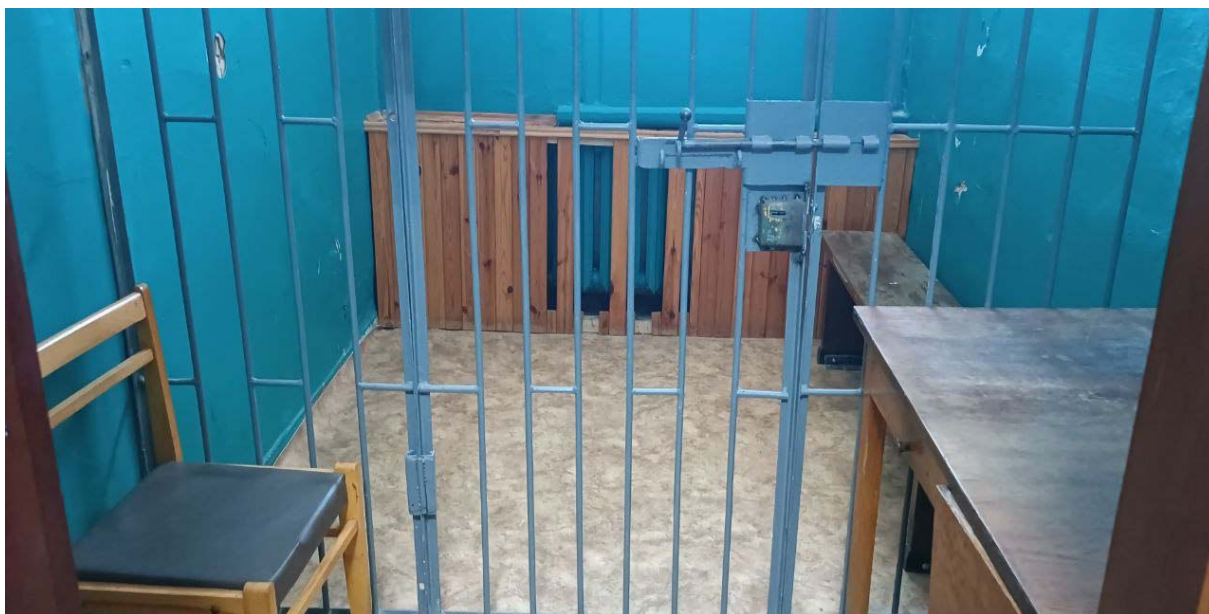

Фото 7

Фото 8

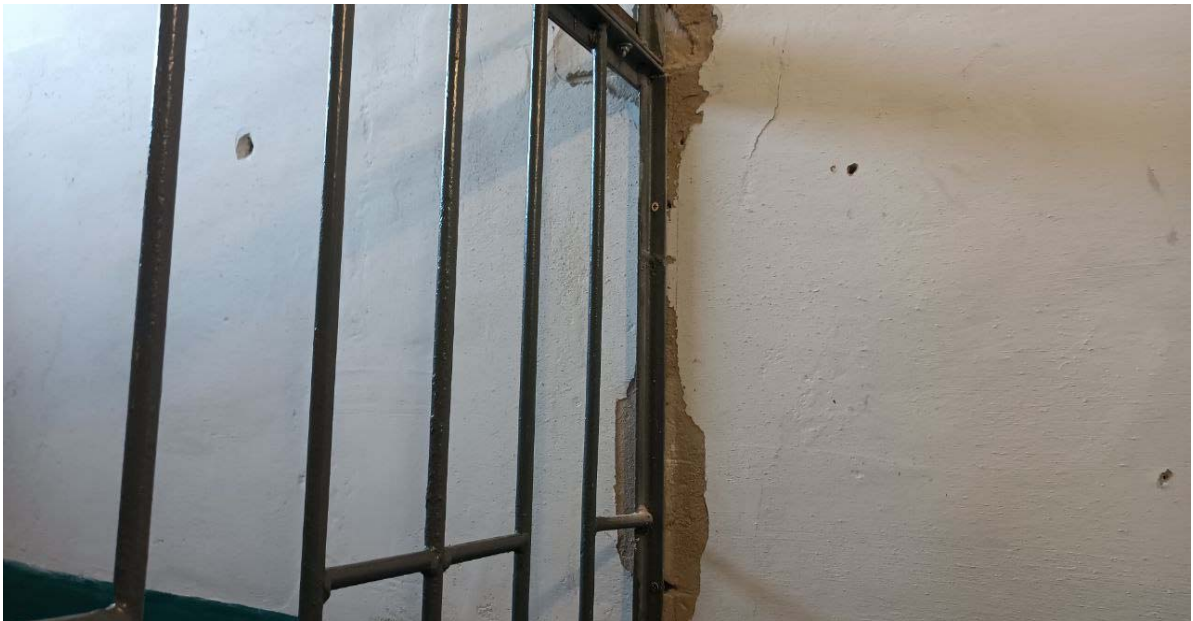

Фото 9

Фото 10

